

АДВОКАТУРА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Організатори конференції

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, кафедра адвокатури
Національна асоціація адвокатів України
Рада адвокатів Харківської області
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної
правової допомоги у Луганській та Харківській областях
Німецько-Українське об'єднання юристів
Національна асоціація слідчих України
кафедра судоустрою та прокурорської діяльності
кафедра процесуального права Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича
The Leavitt Institute for International Development
European Law Students Association Kharkiv*

16 грудня 2021 р.
м. Харків

АДВОКАТУРА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**ІІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-
ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021

ЗМІСТ

Вітальне слово голови Національної асоціації адвокатів України, голови Ради адвокатів України Ізвіткової Л.	11
Вітальне слово проректора Національного юридичного університету Лученка Д. ..	13
Вітальне слово директора Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Бородавки А.	15
Вітальне слово голови Ради адвокатів Харківської області Гайворонської В.	15
Вітальне слово доктора права, голови Німецько-Українського об'єднання юристів Бірке Райнер	17
Вітальне слово завідувачки кафедри адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Вільчик Т.	19

Секція 1. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ

Rainer Wedde Підготовка адвокатів у Німеччині.....	20
Christian Deckenbrock Конфлікт інтересів у німецькому адвокатському праві.....	27
Werner Müller Адвокатська таємниця у Німеччині.....	40
Arne Engels Незалежність юрисдикції адвокатів.....	44
Палант Б. Происхождение и прозрачность капитала в понимании иммиграционных властей США.....	47
Кунін С. Практика застосування законодавства України при наданні юридичних послуг у США.....	51
Daniel Wyss Адвокатське право в Швейцарії.....	54
Michael Hakenberg Гонорар за успіху адвокатів у Німеччині.....	60

Секція 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Городовенко В. Роль адвоката в реалізації права особи на звернення з конституційною скаргою: європейський досвід.....	66
Маловацкий О. Роль представителей адвокатуры в органах системы правосудия.....	69
Швецова Л. Діяльність Вищої ради правосуддя щодо захисту незалежності суддів.....	73

Секція 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ

Хотинська-Нор О. Правова природа несумісності адвокатської діяльності.....	80
Вільчик Т. Інформаційна безпека адвокатської діяльності.....	83
Бакаянова Н. Розвиток законодавства ЄС у сфері захисту професійних прав адвокатів.....	95

*Бакайнова Н., докторка юридичних наук,
професорка, завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури, Національний
університет «Одеська юридична академія», заслужений
юрист України*

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВ АДВОКАТІВ

Ефективну систему правосуддя, що здатна забезпечити реалізацію права на справедливий суд згідно із ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, неможливо уявити без сильної та незалежної адвокатури. Сила адвокатури означає її реальні можливості діяти відповідно до місії та основних цінностей адвокатури як правозахисного інституту, у тому числі наділення адвокатів правами, які дозволяють їм здійснювати захист, представництво, надавати правову допомогу всім, хто її потребує. Незалежність адвокатури проголошується у ч.2 ст. 131-2 Конституції України, у статтях 2, 4, 5 та інших положеннях Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», проте практично може бути досягнута лише за умови формування таких відносин між адвокатурою та державою, які унеможливають тиск на адвокатів, втручання в безпосередньо в адвокатську діяльність та діяльність органів адвокатського самоврядування.

Інструментарій вирішення проблеми порушення професійних прав адвокатів передбачає різні юридичні механізми, дієву систему гарантій адвокатської діяльності, невідворотну відповідальність осіб, які зазіхають на професійні права адвокатів, втручаються у професійну діяльність адвоката.

Особливу роль у визначенні таких гарантій відіграють міжнародні документи, які проголошують стандарти у цій сфері й обумовлюють вектор розвитку національного законодавства.

Водночас чинні міжнародні документи щодо захисту прав адвокатів мають лише рекомендаційний характер. Так, наприклад, мінімальні стандарти, викладені у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи №21 (2000) від 25 жовтня 2000

р. «Про свободу здійснення професії адвоката», не є обов'язковими, але призначені сформувані принципи, що впливають із юридично зобов'язувальних положень, зокрема положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, та забезпечити застосування цих принципів на практиці.

Заслуговує на увагу, що останніми роками Парламентська асамблея Ради Європи (далі – ПАРЄ) неодноразово намагалася посилити юридичну силу актів, які стосуються захисту професійних прав адвокатів. Про необхідність розробки та прийняття Конвенції про захист професійних прав адвокатів йдеться у низці офіційних рішень ПАРЄ: Рекомендації №2121 (2018) від 24 січня 2018 р. «До питання щодо розробки Європейської конвенції про професію адвоката», Резолюції №2348 (2020) «Принципи і гарантії адвокатської діяльності», Рекомендації №2188 (2020) від 23 жовтня 2020 р. «Про принципи та гарантії адвокатської діяльності».

У державах – членах Ради Європи, незважаючи на рекомендації ПАРЄ, тим не менш, продовжуються переслідування, погрози та нападки на адвокатів, причому в деяких країнах вони навіть стають повсюдними та систематичними. Йдеться, зокрема, про вбивства адвокатів та фізичне насильство щодо них, погрози, необґрунтовану публічну критику та ототожнення адвокатів з клієнтами, незаконне усунення адвокатів від виконання функції захисту у кримінальних провадженнях, незаконний моніторинг правоохоронними органами розмов клієнтів зі своїми адвокатами, проведення обшуків у адвокатів та вилучення майна з порушенням встановлених гарантій адвокатської діяльності і т.ін.

Тенденція підвищення юридичного статусу рекомендацій та резолюцій у сфері захисту професійних прав адвокатів шляхом трансформування цих положень у конвенцію є, на мій погляд, абсолютно обґрунтованою та зрозумілою, оскільки прийняття конвенції значно посилить ефективність положень, покликаних захистити адвокатів. Такий підхід вбачається більш дієвим як з точки зору контролю, так і з

позиції формування стандартів, що юридично зобов'язують держави, які приєднуються до конвенції, у тому числі й ті, які не є державами – членами Ради Європи, при наданні їм такого права.

У конвенції доцільно визначити напрями посилення безпеки адвокатів та механізми притягнення до відповідальності винних у незаконному залякуванні та переслідуванні адвокатів, фізичних нападах на них, вчиненні будь-яких кримінальних або інших правопорушень щодо адвокатів. Не менш важливим є закріплення в конвенції положення про заборону втручання держави в адвокатську діяльність та чіткий перелік тих дій, які рівнозначні забороненому втручання, а також положення про заборону ототожнення адвокатів з клієнтами. Конвенція має передбачити норми, які забезпечують конфіденційність спілкування між адвокатом та клієнтом, доступ кожного, хто потребує правової допомоги, до адвоката та доступ адвоката до клієнта.

Розвиток законодавства ЄС про адвокатуру та адвокатську діяльність здатний прискорити позитивні зміни у національному законодавстві у цій сфері, тим більш, що Стратегією розвитку Національної асоціації адвокатів України на 2021–2025 роки одним з пріоритетних завдань подальшого розвитку НААУ визначено захист професійних прав адвокатів.